

Samorządowa Instytucja Kultury „Park Kulturowy” Ossów - Wrota Bitwy Warszawskiej 1920 r., ul. Matarewicza 148, 05-230 Kobylka, Ossów, gm. Wołomin, www.ossow1920.pl

Wrota Bitwy Warszawskiej

Nr. II
Poniedziałek
12 Sierpnia
2013

Pod Ossowem wazyły się losy Europy

Rozmowa
z Profesorem
Januszem
Odziemkowskim

Kiedy przegląda się gazety z sierpnia 1920 roku, z przedmowa Bitwy Warszawskiej, można odnieść wrażenie, że Warszawa nie była świadoma nadchodzącego niebezpieczeństwa. W lokalnych gazetach można było przeczytać o tym, że skradziono naszyjnik z brylantem, czy repertuary teatrów. Wojna gdzieś jest, ale niekoniecznie jako najważniejsza wiadomość numeru... Gazety z tego okresu nie są zbyt miarodajnym materiałem do badania społecznych nastrojów. Pamiętamy, że obowiązywała wojskowa cenzura, nie można było siać paniki i szczegółowo opisywać działań zbrojnych. Jednak na ulicach wojnę można było wyczuć. Były punkty werbunkowe, przetrzały się wojskowe oddziały, żołnierze ćwiczyli na placach i skwerach. Widać to wszystko na zdjęciach z tamtego okresu.

Faktycznie jednak, po chwilowej panice na początku sierpnia, kiedy część warszawiaków wyjechała z miasta, na ulice wrócił względny spokój, przerywany jedynie wybuchami patriotycznej radości przy okazji np. przejazdu kolumny wojsk zmierzających na front. Pamiętamy też, że obywatele byli przyzwyczajeni do działań zbrojnych. Mieli jeszcze świeżo w pamięci cztery lata I Wojny Światowej.

Mimo to, im bardziej bolszewicy zbliżali się do Warszawy, coraz więcej młodych ludzi zaciągało się do armii. Jak była w tym rola kościoła, duchownych takich jak ks. Ignacy Skorupka?

Ksiądz Skorupka był kapłanem i kościół miał takich w armii wielu. Jednak najważniejsza rola było zmobilizować społeczeństwo. Tu dużą rolę odgrywali proboszczowie. Na wsi słowo proboszcza było niepodważalne i nierzadko proboszczowie wraz z całym parafią zgłaszali się do punktów werbunkowych. Wojsko dbało, by w lokalnych Komitetach Ochrony Państwa zasiadali duchowni. To podnosiło autorytet komitetów.

Dzięki ogromnej mobilizacji udało się zatrzymać bolszewików na przedpolach Warszawy, a później odeprzeć. Było to wielkie i błyskotliwe zwycięstwo. Czy jednak faktycznie była to „18. przełomowa bitwa w dziejach świata”, jak określił je lord Edgar

Plakat propagandowy z 1920 r./Muzeum Wojska Polskiego/

Program obchodów 93. rocznicy Bitwy Warszawskiej w Ossowie

14 sierpnia (środa)

19.30 Uroczyste odsłonięcie tablicy poświęconej pomocy Narodu Węgierskiego w 1920 roku (przy szkole w Ossowie) w obecności delegacji Węgier z Burmistrzem Csepel – Szilardem Nemethem na czele. Przemarsz pod Krzyż Pamięci Ks. Ignacego Skorupki

21.00 Uroczysty Apel Poległych przy Krzyżu Pwamieści ks. Ignacego Skorupki

15 sierpnia (czwartek)

9.00 Start XXII Międzynarodowego Półmaratonu Ulicznego „Cud nad Wisłą”

10.00 Modlitwa przy Krzyżu Pamięci ks. Ignacego Skorupki

11.00 Uroczysta Msza Św. w kaplicy na Cmentarzu Poległych celebrowana przez Ję ks. abpa Henryka Hosera

12.30 Odsłonięcie popiersia gen. Franciszka Gągora (Polana Dębów Pamięci ofiar katastrofy lotniczej pod Smoleńskiem)

13.00 Apel Poległych w Bitwie Warszawskiej 1920 roku i złożenie wieniec na Cmentarzu Poległych

13.45 - Widowskie plenerowe – REKONSTRUKCJA BITWY WARSZAWSKIEJ 1920 r.

16.00 Bieg Dziesięć „Cud nad Wisłą” pod patronatem Starosty Wołomińskiego oraz Burmistrzów i Wójtów gmin Powiatu Wołomińskiego

15.00 – 22.00 Festyn Letni w Ossowie

Ulica Opaczewska i lotnisko na Polu Mokotowskim na planie Warszawy z 1926 r. Z tego własne lotnisko startowały samoloty wspierające obronę przedmościa warszawskiego. Imiętna część ul. Bitwy Warszawskiej 1920 r. przebiega między Przemyską a Opaczewską po lewej stronie Grójeckiej, natomiast Opaczewska po prawej stronie Grójeckiej maś dziś nazyw. ul. Banacha (www.mapywig.org/)

Wioszczyzna i aeroplany

Teren, po którym przebiega dzisiejsza ulica Bitwy Warszawskiej, 93 lata temu miał charakter przedmiejski. Dominowały tu drewniane domki z ogródkami warzywnymi, a także duże gospodarstwa „eksploatujące” płody rolne do Warszawy. Ochotę włączono w obręb Warszawy podczas niemieckiej okupacji, w 1916 r. – wówczas granicę wyznaczono na Opaczewskiej. Ulica ta znana była także pod nazwą Drogą Rakowieckiej. Rozwój Opaczewskiej przyniósł dopiero lata 20., kiedy to Ochota została przekształcona w miasto – ogród i zaczęła być postrzegana jako pełnoprawna dzielnica Warszawy. Jednak już w roku 1920 rozwój cywilizacyjny startowały z pobliskiego lotniska na Polach Mokotowskich. Od czasu do czasu, jak na dzisiejsze standardy bardzo często, zdarzały się też katastrofy lotnicze. Samoloty spadały także na ulice Ochoty, budząc grozę, ale i podziw dla odwagi lotników. Podczas walk o Radzymin z Lotniska Mokotowskiego startowały najnowocześniejsze nasze samoloty, dwumiejscowe Bristol F.2 Fighter produkcyjnej angielskiej, należące do 10 eskadry wywiadowczej.

(Militaria, 1996, No. 2)

Zgodnie z opiniami sowieckich dowódców miały one duży wpływ na porażki krasnoarmiejców 14 i 15 sierpnia, głównie poprzez nekający ostrzał i bombardowanie tyłów.

Bristol F.2B kapitana Juliana Steniewskiego rozbity pod Łuckiem w czasie powrotu z lotu bojowego podczas odwrótów bolszewików we wrześniu 1920

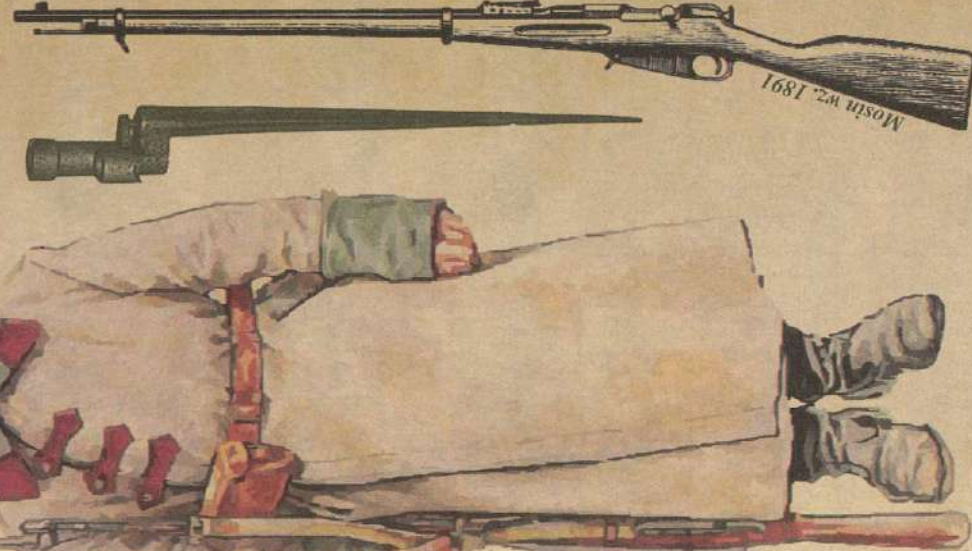
Umundurowanie i uzbrojenie armii bolszewickiej w 1920 r.

foto: Wikimedia Commons

Częstokroć wyobrażamy sobie armię bolszewicką z roku 1920 jako czerni obdarta, źle uzbrojona i słabo wyposażona. Niewątpliwie stan umundurowania i wyposażenia bolszewików nie był idealny, choćby z tego względu, że wojsko to nim dotarło pod Warszawę, dwa miesiące na przemian biło się lub maszerowało w dużym tempie. Większość żołnierzy była ubrana w stare, carskie mundury z okresu I wojny światowej. Jedyną zmianą było zastąpienie oznak na czapkach: zamiast carskich złoto-czarnych bączków pojawiły się czerwone gwiazdy. Używano również mundurów zdobytych w magazynach wojsk alianckich interweniujących przeciw rewolucji bolszewickiej. Były to głównie sorty angielskie, czasem amerykańskie. Potwierdzeniem tego faktu jest grób żołnierzy armii bolszewickiej na polu bitwy pod Ossowem, w którym odnaleziono szereg mundurów angielskich. Nowy mundur armii sowieckiej - wz.19 - jeszcze nie był rozpowszechniony. Uzbrojenie bolszewików było jednak bardziej jednolite niż umundurowanie. Podstawową bronią, w jaką byli wyposażeni strzelcy, był rosyjski karabin Mosin wz. 1891. Artylerzyści i kawalerzyści używali Iżejskiego i krótszego karabinka Mosin wz. 1907. Zdarzały się jednak i inne typy karabinów: niemiecki Mauser wz. 98, japoński Arisaka wz. 99 i amerykański Winchester Model 1895. Pośród broni maszynowej można wyróżnić bardzo dobre rkm Lewis – belgijskiej i Madsena – duńskiej; ekmy to produk o w - any w Rosji słynny Maxim wz.1905 i wz.1910 oraz Colt Model 1895. Armia bolszewicka odziedziczyła wiele broni po armii carskiej i szybko opanowała zakłady produkujące armaty i samochody pancerne (m.in. wielkie Zakłady Pułtowskie w samym Piotrogradzie, których robotnicy byli zaprzysięgłymi bolszewikami).

Dariusz Szwed

Smutna historia prawdziwej komunistki

Ulica Bitwy Warszawskiej 1920 r. została wyznaczona w latach 40. ubiegłego wieku. W związku z tym, że przebiegała w pobliżu dobrze znanej ulicy Opaczewskiej, nazwano ją Nowoopaczewską. W 1956 r., chcąc uczcić świeżo zrehabilitowanych członków Komunistycznej Partii Polski, którzy padli ofiarą stalinowskiej czystki z 1937 r., ulicę nazwano imieniem Wery Kostrzewy (właśc. Marii Koszusińskiej). Była ona początkowo zwolenniczką PPS Frakcji Rewolucyjnej i udzielała się w Organizacji Bojowej organizującej walkę zbrojną z Rosjanami podczas rewolucji 1905 r. Nie wysiadła jednak z „czerwonego tramwaju” razem z Józefem Piłsudskim na „przystanku niepodległość”. Działała w KPP, także w czasie wojny polsko-bolszewickiej. W lipcu 1920 r. została aresztowana wraz z innymi działaczami KPP. Wypuszczono ją w następnym roku, po zakończeniu wojny polsko-bolszewickiej. Wera Kostrzewa nie popierała jednak leninowskiego „ekspertu rewolucji na bagnietach Armii Czerwonej”. Liczyła na to, że polscy robotnicy sami przeprowadzą rewolucję w swym kraju. Nie doczekawszy tego, wyjechała do Związku Sowieckiego, została aresztowana i osądzona. Zmarła w więzieniu.

Fotografia Marii Koszusińskiej z przedmościa warszawskiego. Znana z wyjątkowej urody socjalistka była zapożyciem natchnieniem dla wielu swych towarzyszy w prowadzeniu walki klas. Komunistki sowieckie tego typu sentymentów nie żywiły (www.wikipedia.pl/)

Miasteczko turystyczno-historyczne

Ossów 15 sierpnia

Lokalizacja: teren wokół Zespołu Szkół przy ul. Matarewicza 148, parter budynku szkoły.
Czas: od godz. 10.00 do 18.00

Miasteczko przygotowane przez Samorząd Instytucji Kultury „Park Kulturowy Ossów – Wrota Bitwy Warszawskiej 1920 roku”

będzie składało się z trzech głównych elementów:

- 1) części rekonstruktorskiej
- 2) części turystycznej
- 3) wystawców instytucjonalnych

1) Obozowisko rekonstruktorów

Na terenie położonym w południowej części boiska znajdują się dwa obozowiska – polski i bolszewicki. Biorąc polski będzie pokazywał wóz taborowy, wokół którego znajdą się punki dowodzenia kompanii armii ochotniczej. Zobaczymy m.in. punkt sanitarny, połowę radiostacji. CKM wzór 1910. Diorama bolszewicka będzie zbudowana wokół wyposażonej w CKM taczanki. Na terenie obozowiska pojawiają się też wojska konne, w sumie spodziewamy się ponad 100 rekonstruktorów.

2) Część turystyczna

Po północnej stronie boiska – wzdłuż szkoły znajdują się namioty zorganizowanych przy współpracy z Mazowiecką Regionalną Organizacją Turystyczną. Atrakcje turystyczne swojego regionu będą przedstawiać m.in. przedstawiciele okolicznych samorządów związanych z Bitwą Warszawską. Lokalne organizacje turystyczne przedstawiają koncepcje budowy szlaków rowerowych i atrakcji turystycznych na terenie powiatu wołomińskiego. Będzie można także spróbować specjalistów kuchni polowej.

3) Wystawy instytucjonalne

Znajdą się tu m.in. stoisko naszej Instytucji w sprawie nawiązującej do 1920 roku, na którym będziemy m.in. rozdawać reprinty gazet z 1920 roku, będzie też można kupić okolicznościowe koszulki. Przed szkołą znajdzie się także przygotowana przez nas duża wystawa plenerowa. Istotny udział w obchodach 15 sierpnia będzie miało Muzeum Historii Polski, które zajmie jedną z sal Zespołu Szkół. W ramach sekcji wystawienniczej znajdzie się również stoisko Archiwum Akt Nowych, które będzie rozdawać publikacje związane ze swoją statutową działalnością. W Pawilonie ekspozycyjnym (położonym obok ZS) będzie możliwość zwiedzania z przewodnikiem. W środku znajdzie się również czasowa wystawa „Ochotnicy 1919-1921”.

Atrakcje MHP

Multimedialny stół sztabowy.

Jest to prezentacja wyświetlana na ekranie, dedykowana przebiegowi wojny polsko-bolszewickiej. Nawiązuje ona do: stołu sztabowego” z mapą, linią frontu i jej zmianami. Prezentacja ma układ chronologiczny, jest uzupełniona tekstem objaśniającym konkretne wydarzenia.

Gra strategiczna „Osamotnieni”.

Jest to strategiczno-decyzyjna gra komputerowa opracowana przez Dział Edukacyjny MHP. Gracz wciela się w postać polskiego dyplomaty w 1920 r. Od jego zdolności negocjacyjnych z przedstawicielami innych państw zależy los Polski prowadzącej działania wojenne przeciwko Rosji Sowieckiej.

Symulator lotu aeroplanem z 1920 roku.

Symulator samolotu myśliwskiego D.III Oefflag używanego przez polskie lotnictwo w okresie wojny polsko-bolszewickiej. Symulator posiada szczegółowy model samolotu z w pełni odwzorowanym, animowanym kokpitem i instrumentami pokładowymi. Zadaniem może być np. start z lotniska mokotowskiego i lot w kierunku Ossowa i Radzymina.

Kiosk multimedialny MHP

Zawiera prezentację o działalności MHP, informacje o projektach realizowanych przez tę placówkę.

Wizualizacje przyszłej siedziby Muzeum w Ossowie

Dojazd:

W miarę możliwości rekomendujemy dojazd komunikacją zbiorową, ze względu na problemy z parkowaniem pojazdów w pobliżu miejsca rekonstrukcji. Jeśli jednak zdecydujemy się na samochód, warto przyjechać wcześniej.

Samochodem: Z Warszawy można dojechać na trzy sposoby: 1. Trasą Toruńską, w Markach zjazd w kierunku Zielonki i dalej do drogi 634, 2. Ulicą Radzyminską, następnie Łodygową do Zabek i dalej drogą 634, 3. Marsa. Żołnierską aż do ronda i w prawo w drogę 634. Z drogi 634 należy skręcić na światłach w stronę Turowa Z Tuszcza, Wołomina, Radzymina i innych miejscowości położonych na północ i wschód od Ossowa, najlepiej kierować się nie przez Turów, ale od strony Majdanu i Leśniakowizny. Z drogi 634 najlepiej będzie zjechać już w Wołominie w al. Niepodległości i na rondzie w Majdanie dojechać do Ossowa przez Leśniakowiznę.

Autobusem: Z Warszawy kursuje linia W. Autobusy startują spod Domów Centrum, należy wysiąść na przystanku Turów. Dalej czeka nas około ponad dwukilometrowej długości spacer ulicą Matarewicza.

Pociągami: Niedaleko Ossowa znajduje się linia Wołomińska (z Warszawy najłatwiej wyruszyć z Dworca Wileńskiego). Dojechać na rekonstrukcję pociągami można na dwa sposoby: 1. Wysiąść na stacji Wołomin i przesiąść się do miejskiego busa kursującego przez Ossów 2. Wysiąść na stacji Kobyłka-Ossów, skąd do miejsca rekonstrukcji są ok 3 kilometry.

Samorządowa Instytucja Kultury

Samorządowa Instytucja Kultury „Park Kulturowy – Ossów – Wrota Bitwy Warszawskiej 1920 roku” powstała, by popularyzować historię wielkiego polskiego zwycięstwa w wojnie polsko-bolszewickiej. Instytucję powołała do życia Gmina Wołomin w styczniu 2013 roku, nadając tym samym ramy organizacyjne działalności edukacyjnej i kulturalnej na terenie Parku Kulturowego „Ossów Wrota Bitwy Warszawskiej 1920 roku”. Instytucja ma swoją siedzibę w Ossowie przy ul. Matarewicza 148 w budynku Zespołu Szkół. Informacje o niej i jej działalności znajdują się na stronie www.ossow1920.pl

Ryszard Madziar

– Burmistrz Miasta Wołomina:

Poprzez pamięć o tradycji Bitwy Warszawskiej chcemy promować patriotyzm. Myślę, że warto czerpać z tradycji wielkiego polskiego zwycięstwa w 1920 roku i być dumnym z naszych Bohaterów. Serdecznie wszystkich zapraszam do gminy Wołomin, gdzie leży Ossów i gdzie można dołączyć do prawdziwej historii.

Piotr Uściński

– Starosta Wołomiński:

Szykuje się niepowtarzalne wydarzenie – żywa lekcja patriotycznego wychowania – rekonstrukcja zwycięskiej Bitwy Warszawskiej 1920 r. Warto poznać tą historię, warto ją pielęgnować i przekazać naszym najmłodszym, opowiadać naszym sąsiadom Europejczykom. Scenariusz został napisany 93 lata temu – a my dzisiaj pokażemy widcom, jak i dżaczego Polacy potrafili wznieść się na wyżyny męstwa i dowodzącej mądrości

Grzegorz Dudzik

– Burmistrz Miasta Zielonka:

Fakt, że miejsca ważne dla Bitwy Warszawskiej leżą m.in. w granicach Zielonki jest dla nas wielkim zobowiązaniem. To przez poligon w Zielonce wędrowali na bój licealiści – żołnierze 1920 roku. Dziedzictwo Cudu nad Wisłą jest podstawą budowania tożsamości i więzi lokalnych, ale także promocji miłości do Ojczyzny.

Robert Roguski

– Burmistrz Miasta Kobyłka:

Patriotyzm to uczucie, które rodzi się z dumy, świadomości dziejów swojego narodu i poczucia przynależności do tej historii. Kobyłka pamięta o bohaterach Bitwy Warszawskiej i dba o to, aby pamiętać o ogromnym znaczeniu tej batalii dla Polski, dla Europy zawsze była żywa

po pol. 3) teatr „Ormał“, ul. Puławska (Mokotów), o g. 5 po pol.

X

W uzupełnieniu podanych już wiadomości sekoja sentarna R. O. S. donosi, że wszyscy lekarze nie będący w czynnej służbie wojskowej ob wiazani są zarejestrować się w bi. rze R. O. S. (magistrat) od godz. 1—3 w ciawar tek i piątek d. 12 i 13 sierpnia r. b.

X

Zarząd gospód dywizyjnych uprasza o składowanie flaszeczek od lekarstw, zwiażca ze składami karkami, w sklepach, zbierających puszek blaszane dla tychże gospód.

X

Pogotowie wojenne Ligi akademickiej obrony państwa wzywa koleżanki i kolegów, zapisaanych do pracy przy okopach lub pragnących wziąć udział w tej pracy, z wyjątkiem koleżanek i kolegów już zatrudnionych przez Pogotowie, do stawienia się w ciawar tek d. 12 b. m., o g. 5 po pol. w lokalu białej pomocy, póki nr. 6.

X

Dowództwo wartownice ochrony mostów W. T. W. wzywa na zmianę warty na most kolejowy pluton trzeci, a na most Kierbedzia pluton czwarty.

X

8-klasowe gimnazjum Z. Stiche wzywa swoje uczennice do zgłoszenia się niezwłocznie do gmnarjum w sprawie zorganizowania pracy społecznej.

X

D. 14 b. m. o g. 8 w. na Krakowsk. Przedmieściu № 7 r. 85 odwiedzić się zebranie w sprawie opieki nad kadetami korpusu modyńskiego.

X

Uprasza się o przybycie rodziców i osoby interesujące się losem kadetów.

X

Uczennice kl. 6, 7 i 8 gimnazjum K. Kochanowskiej, Ziota № 38 w Warszawie, mają zgłosić się do szkoły dziś, d. 12 b. m., między 1—3 pp., celem zapisania się do pracy społecznej.

X

Liga obrony ojczyzny w celu wykonania pewnych świadczeń, związanych z opieką nad żołnierzem, wzywa do natychmiastowego zapisywania się wolnych jeszcze sił męskich.

X

Biuro Ligi O. O. Krak. Przedm. № 7 m. 8.

X

W kościele ewangelickim w Żyrdowie w niedzielę, d. 8 b. m., po kazaniu ks. pastora Glocha parafianie zebrali na żołnierza polskiego i na Ozerwony Krzyż łącznie 6.000 mk. Sumę tę złożono na ręce dyr. Średniokiego, przewodniczącego miejscowego komitetu. Jest to pierwsza większa zbiórowa ofiara na tak ważny i aktualny cel ze strony ewangelików polskich. Będzie to zaletą dla innych parafii ewangelickich na prowincji.

Harcerstwo w obronie ojczyzny.

Na zasedzie porozumienia naczelnictwa Związku harcerskiego polskiego z jeneralnym inspektorem armii ochotniczej, organizacja harcerska, obojujająca około 30.000 młodzieży na terenie całej Polski, zadeklarowała do szeregow armii ochotniczej wszystkich swych członków, zdolnych do noszenia broni, a także do służby pomocniczej — posiadać część młodzieży harcerskiej. Organizacja pułków ochotniczych, do których wszedł żywioł przeważnie młodzieży harcerskiej, postępuje nadziej.

Rozkaz mobilizacyjny głównej kwatery Z. H. P. wydano 13 lipca, a już 18 lipca do przegrądu podczas święta armii ochotniczej stanęło 1.200 harcerzy. W dniu 20 lipca liczbę harcerzy ochotników zwiększa się więcej niż w dwójnasób z sumy tylko Komprzewski. D. 27 lipca, po tygodniu wyżywienia, wyruszają w pole pierwsze bataliony harcerskie. D. 31 lipca już słyszmy o odnalezieniu się 201 pułku ochotniczego, groce sil krótkiego stopnia, bagnet harcerskie, a który przy chrucie bojowym gópiara wszystkie ataki nieprzyjacielskie na odcinku najbardziej zażartych walk.

Okazuje się, że młodzież, która przeszła z drużyn harcerskich do wojska, okazała się na tyle przygotowaną do tej służby, pod względem duchowym i ogólnego wyszkolenia wojskowego, że po kilku dniach załadowa dwózn w koszarach, już wykazuje doskonałą sprawność, biorąc zaś między siebie zupełnie nie przygotowanych wojskowo o-

chotników, czyni z nimi cuda w jaknajkrótszym czasie. Jest to opinia samych dowódców.

Do chwili obecnej harcerze zgłosili do armii ochotniczej bardzo duży procent ochotników w porównaniu z innymi organizacjami.

Harcerze rwą się tylko na front, maccej służby wojskowej, jak tylko na froncie, sobie nie wyobrażają.

Oficerowie i dowódcy zachwycili się nie mogąc, jak organizacja i wyćwiczenie w tych warunkach niezmierznie szybko nastąpiły i to jest wielki plus harcerstwa, które dało ono przy tworzeniu armii ochotniczej, kiedy każdy dzień zwłoki decydował o zwycięgu przez nieprzyjaciela lub utrzymaniu przez nas kilkaset kilometrów ziemi polskiej.

Na jednym z odcinków bojowych walczy harcerski ochotniczy batalion „Samobrony Wilna“, złożony przeważnie z harcerzy kresowych; przy jednym z D. O. J. formuje się harcerska kompania szturmowa; na wybrzeżu morskim pełni służbę harcerska kompania wartownicza. W Wielkopolsce harcerze utworzyli i wyszkolili jedną kompanię harcerską dla służby łączności na froncie. Dolej naczelnictwo harcerskie sformowało i wysłało na front czółwkie sanitarną pod nazwą „Czuwaj“ (10 wozów) i z obsadą wyłącznie harcerską, przystan dziesięć w roli sanitariuszek, chłopcy zaś jako obsadę przy koniach i eskortie taboru. Druga czółwka, „Czuwaj“, wyjechała na front. Wysłano na front również jedną harcerską czółwkie propagandy.

Wreszcie harcerstwo bardzo licznie powołane jest do wzmożenia posterunków na straż granicznej, przy mostach i na niektórych liniach kolejowych. Do służby tej naczelnictwo powołuje przeważnie oddziały harcerskie wielkopolskie, z Galijskiej Zachodniej, Śląska Ocieszyńskiego i Zagłębia Dąbrowskiego. Ze wszystkich oddziałami swoimi naczelnictwo jest w stałym kontakcie za pomocą kurjerów, co do których przejązdu władze wojskowe czynią wszelkie ułatwienia. Około 15.000 chłopów i dziewcząt niepełnoletnich pełni służbę zastępują przy wojsku w roli pisarzy, gońców i kurjerów, telefonistów, kolportażu i t. p., umożliwiając zwolnienie do frontu kilku tysięcy żołnierzy.

Przystępując do tworzenia harcerskich oddziałów ochotniczych, naczelnictwo harcerskie pragnęło jaknajskuteczniej zasilić armię materjałem dyscyplinarnie już wyszkolonym, a także napoić przygotowanym już do służby w polu i wysoko stojącym pod względem moralnym. Jednostki harcerskie bataliony lub pułki dawałyby najlepszą gwarancję utworzenia wzorowych oddziałów wojska polskiego. Byłoby to jednak stawianiem na jedną kartę kwater młodzieży. Przyjęto wobec tego koncepcję, iż harcerze, początkowo zgromadzeni w jednym pułku, będą następnie planowo rozmieszczeni po kompaniach w ten sposób, aby procentowo stanowiły nieco ponad 50%. Rozmieszczenie takie odpowiadałoby najbardziej korzystnemu zużytkowaniu materjału harcerskiego.

Naczelnictwo Związku harcerskiego polskiego wystąpiło do minist. spraw wojsk. z wnioskiem, aby na zasadzie rozkazu tegoż ministerjum, obok zasadniczej nazwy wojskowej, ustalającej numerację oddziału, dodać nazwę „harcerskiej“ tym jednostkom wojskowym (kompaniom, batalionom, pułkom), w których harcerze stanowią większość bagnetów (na wzór pułków legionowych), a więcej kompanie, o ile posiada więcej, niż 50% harcerzy, nosi nazwę „harcerskiej“, batalion, o ile posiada więcej, niż połowę kompanii harcerskiej, nosi nazwę batalionu harcerskiego, pułk, o ile posiada więcej, niż połowę bagnetów harcerskich, nosi nazwę pułku harcerskiego.

Nadanie tych nazw formacjom harcerskim naczelnictwo uważa za rzecz niezbędną dla tem silniejszego zespolenia jednostek bojowych harcerskich i tem silniejszego ich działania na froncie w myśl hasła, w prawie harcerskim zawartych. Naczelnictwo uważa, iż jaknajszersze poparcie i uzasadnienie tego wniosku w prasie jest rzeczą niezbędną i b. pilną.

Dalej we wniosku do minist. spraw wojsk. naczelnictwo wyraziło życzenie, iż dowódcami powyższych jednostek harcerskich powinni być w miarę możliwości oficerowie harcerskie, b. instruktorowie harcerscy lub oficerowie, sprzyjający ruchowi harcerskiemu i znający ideologię harcerską, aby uniknąć wyśmiewania przez zwolenników alkoholizmu, abstynencji harcerskiej, która należy do naczelnych i niewzruszonych zasad ideologii harcerskiej.

Kronika polityczna.

Parlamentariusze nasi, naczelnik wydziału politycznego p. Okecki i rotmistrz Stanirowski, nie powrócili do godz. 2-giej w nocy do Warszawy.

Przyjdium rady ministrów komunikuje:

Rada obrony państwa, na posiedzeniu swem d. 11 b. m., przyjecha, między innymi, rozporządzenie w przedmiocie zobowiązań pracodawców wobec robotników i pracowników, pełniących służbę czynną ochotniczą w wojsku polskim, oraz wobec ich rodzin. Następnie uchwalila rozporządzenie w przedmiocie ustanowienia Krzyża walecznych; dalej przyjęła rozporządzenie w przedmiocie poboru roczników 1885 do 1889 u rozporządzenie w sprawie utworzenia Trybunału obrony państwa, a wreszcie rozporządzenie o utracie obywatelstwa z powodu niewypelnienia obowiązku służby wojskowej. (PAT.)

Wiadomości bieżące.

—22—

Z MIASTA.

— Aprobwacja Warszawy.

Wśród obecnych warunków trakt o aprobwację m. Warszawy ogarnia wszystkie warstwy społeczeństwa, a chyba najbardziej klasy robotnicze, które najwięcej mają powodów do obaw w tym kierunku.

Z drugiej strony sprawa ta stanowi najpocudniejszy środek agitacyjny dla wszelkich czynników wyrotowych.

Ponieważ do Ligi obrony ojczyzny należą liczne związki robotnicze i cule szeregi jednostek utrzymujących się z pracy ręk lub innej ciężkiej pracy zawodowej, przeto przez Ligę, p. Julian Telczosko, odbył w tej sprawie konferencję w ministerjum aprobwacji, gdzie w obecności p. ministra Sliwiewskiego był przyjęty przez wiceministra Ziolkowskiego.

Informacje, udzielone przez p. wiceministra, brzmią bardzo pomyślnie i powinny każdego uspokoić.

Warszawa posiada obecnie nienaruszony trzytygodniowy zapas mąki, a znaczne zapasy ziarna są już w drodze z Ks. Poznańskiego i będą nadto śląskie z prowincji, w pierwszym rzędzie z województwa łódzkiego.

Iłównocześnie będą ściągane zapasy i z innych stron, w miarę polepszenia środków transportowych.

Urodzaj ziemniaków w Polsce zapowiada się tak dobrze i będzie ich ponad potrzebę konsumpcyjną tak wielki nadmiar, że na kampanję obecną uruchomic będą po raz pierwszy od wybuchu wojny wszelkie zakłady przetwórcze bez żadnego ograniczenia. Oczekiwany jest znaczny spadek cen ziemniaków. Obecnie ministerjum sprawozda ziemniaki w znacznych ilościach z Ks. Poznańskiego, gdyż tam jest większa ilość wozowych gatunków. Czteryście wozów jest już w drodze. Nadto urządzono przymusowe kopanie ziemniaków w szeregach promieniu od warszawskich kolei podjazdowych i uruchomiono energiczne środki dla szybkiej dostawy do miast.

Ministerjum aprobwacji poleciło nadto w drodze telefonicznej i telefonicznej nie czynienia żadnych przeszkód przy dostawianiu jakichkolwiek środków żywnościowych do Warszawy, a raczej zachęcanie ludności w tym kierunku.

Opierając się na powyższych wyjaśnieniach, możemy wszyscy radniej potrząść w najbliższą przyszłość.

— Wstrzymanie wyjazdu.

Biuro przydziałne M. S. W. podaje do wiadomości, że pociąg Balast II, który miał zabierać rodziny oficerów i urzędników wojskowych, dojechał t. j. 12 b. m., o g. 4 po pol. z rampy wojskowej dworca Wiedeńskiego do Poznania, zostaje aż do dalszych zarządzeń wstrzymany. O wszelkie w tej sprawie informacje należy zwracać się: Krakowskie Przedmieście 36. (PAT.)

— Z komisji ewakuacyjnej.

Centralna komisja ewakuacyjna nadesłała nam zawiadomienie następujące:

„Niniejszem zawiadamia się wszystkie urzędy i instytucje państwowe oraz instytucje społeczne i firmy przewożące miasta st. Warszawy, że do dnia 14 sierpnia włącznie winny one bez osobnego wezwania zameldować w cen-

sprawy interwencji nazwę rozbiorem. *Morning Post* również pochwała politykę Lloyd George'a, i podnosi trafność zasad, zawartych w jego oświadczeniu, złożonym w izbie gmin. *Times* natomiast uważa, że dopiero konferencja w Mińsku ujawni istotne intencje bolszewików.

Waszyngton 11 sierpnia. (P. A. T.) — Prawdopodobnie rząd Stanów Zjednoczonych wycofał ambasadora w Włoszech, w której zadanie ożni prośbie rządu włoskiego, pragnącego poznać stanowisko Stanów Zjednoczonych w kwestii polskiej.

Miedzy innymi rząd Stanów Zjednoczonych daje wyraz pewnością, że naród amerykański szczerze pragnie utrzymać całość terytorialną i niepodległość Polski. Rząd Stanów Zjednoczonych nie będzie szczędził wysiłków, aby od ten osiągnąć, wszelako z drugiej strony w zamierzonej konferencji ogólnie europejskiej — przynajmniej obecnie — udziału wzięć nie będzie w możności.

Paryz 11-go sierpnia. (P. A. T.) — *Havas*. Do *Temps* donoszą z Londynu, że o ile rząd sowieński nie utraci racjonalności, wszelkich wymagań gwarantujących co do całości i niepodległości Polski, w takim razie sowieńscy delegaci Kamieniew i Krasin opuszczają Londyn najpóźniej w niedziele.

Jest wiadomość — pisał *Temps* — że delegacja rosyjska ozni już przygotowania do swego wyjazdu. W kołach londyńskich urzędowych uważają za pewne, że nieuniknione, że z chwilą, gdy nadzieła wiadomość, iż rząd sowieński obstaje przy zamiarze zaprowadzenia systemu sowieńskiego w Warszawie. Tenże korespondent *Temps*'a twierdzi, jakoby Lloyd George był zwołaniem na techniczne zarządzenie z rządem sowieńskim.

Lugdun 11-go sierpnia. (P. A. T.) — Według telegramu Reutersa, w kwestii polskiej państwa zupełna zgoda w łonie koalicji. Lloyd George miał we wtorek złożyć oświadczenie w izbie gmin, aby uzyskać aprobatę postanowień odnoszących się do Polski.

Londyn 11-go sierpnia. (P. A. T.) — W izbie gmin oświadczył Lloyd George, że jeżeli konferencja pomiędzy Polską a Rosją, mająca się odbyć w Mińsku, nie przyjdzie do skutku, to sprzymierzeni dostarczą Polsce kierowników wojskowych i doradców. Zastępuje się także do Rosji sowieckiej wszelkiego rodzaju presję ekonomiczną, aby Rosję zmusić do zaniechania kroków, godzących w żywotność i niepodległość narodu polskiego.

Rząd „ukraiński”

Lwów 11-go sierpnia. (Telefonem.) — Lwowski *Wpřed* donosi: Dyktator Eugeniusz Petruszewicz utworzył uwy rząd dla Galicji Wschodniej, któremu sam ma przewodniczyć. Sołtatem spraw zagranicznych jest dr. Stefan Witwicki, sekretarzem skarbu — Włodzimierz Syngulowicz. Urządowiono też komitę doradczą, w skład której wejdzie siedmiu członków z pośród przebywających w Wiedniu członków rady ukraińskiej.

Wznowienie działalności urzędów.

Brody 11-go sierpnia. (Telefonem.) — Dyrekcja poczt reaktivowała wszystkie urzędy pocztowe, które wskutek działań wojennych były ewakuowane. Urząd pocztowy w Brodach wznowia czynności.

KOSZE PODRÓŻNE

z zamkami oraz różne wyroby koczownicze. Polonez, Hurt. Polsk. Przenysła Lud. „Ludpol” Bracka 20. Jarmark Kramieniników Chrościjanów. Krzyżka 41.

Najtańsze źródła zakupu.

WIELKOCIEKA

Garnitury perowe, wyjątkowo

Warszawa, Sowerynów 10.

WAGI

miary i odważniki stemplowane polską fabryką wag

A. Krzykowski

Chłodna 14. Sklep fabryczny Piłkna 43. Tel. 40-45 i 39-11.

Do Uchodźców.

Skupujemy bydło, trzodę dla Państwowej Kuchni Zakup. Artykułów Pierwszej Potrzeby do celów ukraińskich.

DOM HANDLOWY

KRONISZAW RYDZEWSKI

Złotna 46 (wejście od Północy). 557

Administrator rolny

potrzebny sam do majątku 15 wł. pod Warszawą. Pierwszeństwo uchodźcom z Kresów. Powinno refer. wymagane. Wiadomości: Bohale Wielkie przez Błonie, lub Bracka 18 m. 27. 655

Powrót uchodźców.

Lwów 11-go sierpnia. (Telefonem.) — Uchodźcy z Brodów tłumnie powracają do swoich siedzib. Gmach szkoły Konarskiego, gdzie są wydawane przepustki na wyjazd, oblegają tłumy publiczności.

Wybuch w pociągu.

Lwów 11-go sierpnia. (Telefonem.) — Wczoraj późnym wieczorem w pociągu jadącym od Polzameza do Kłaparowa z ewakuowanymi z Brodów uchodźcami nastąpił w jednym z wagonów wybuch materiałów zapalnych. Kilka dziesiąt osób uległo ciężkim ranom.

Na terenach plebiscytowych.

Kwidzyn 10-go sierpnia. (P. A. T.) — Przedwczoraj rozbrojono jeden oddział polski, pełniący służbę przy polioji plebiscytowej, podając jako powód rzekome oświadczenie jednego z podłaków, że niebawem wszyscy polacy z bronią w ręku opuszczą terytorium plebiscytowe. Oficerowie polscy, którzy służą przy polioji plebiscytowej, w przekonaniu, że rola ich na terytorium plebiscytowym się kończy, wnoszą prośbę o zwolnienie ich ze służby, aby móc wrócić do kraju i spełnić ważniejszy w tej chwili obowiązek obrony zagrożonej ojczyzny.

Kwidzyn 10-go sierpnia. (P. A. T.) — Na podstawie rozmowy z członkami komisji międzysojuszniczej i z osobami z wojsk stier wojskowych stwierdzić należy, że rozsiwiane w ostatnich czasach przez prasę niemiecką wiadomości, jakoby komisja i wojska okupacyjne miały w najbliższym czasie opuścić teren okupacyjny, nie odpowiadają rzeczywistości. Zarówno komisja, jak i wojska mogłyby opuścić teren okupacyjny tylko na wyraźny rozkaz otrzymany z Paryża. Ponieważ rozkaz taki dotychczas nie nadeszedł, przeto zarówno komisja jak i wojska okupacyjne pozostają w dalszym ciągu na terytorium plebiscytowym.

O prawy hrzeg Wisły.

Kwidzyn 10 sierpnia. (P. A. T.) — Radio. Niemcy protestują w dalszym ciągu przeciwko polskiemu zażądaniu posiadania prawego brzegu Wisły. Rada miejska w Malborku wniosła protest w tej sprawie do komisji międzysojuszniczej w Kwidzynie, do urzędu spraw zagranicznych w Berlinie, do przedstawicieli Niemiec w Kwidzynie i rady ambasadorów w Paryżu.

Sprzedają dobr arcyksiążęcy.

Kraków 11-go sierpnia. (Telefonem.) — *Ilustr. Kurjer Codzienny* podnosi dziś sprawę sprzedaży obrznych dóbr b. arcyksięcia Rainera, Izdebnika i Lanckorony, rozległości około 4,800 morgów (w pow. wadowickim). Dobra te rząd polski sprzedał Bankowi kredytowemu ziemskiemu we Lwowie za sumę 20 milionów koron. Dobra te, pobieżnie oszacowane, przedstawiają — według zdania rzeczoznawców — wartość 64 milionów marek. Sprawa ta wymaga interwencji sejmiku celem uniważnienia aktu kupna-sprzedaży.

Neutralność.

Naucon 11-go sierpnia. (P. A. T.) — Radio. Według wiadomości z Pragi, czesko-słowacka

rada ministrów uchwalila zachowanie jaknajściślej neutralności republiki i postanowiła zakomunikować to wszystkim państwom europejskim.

Węgry się nie mobilizują.

Budapeszt 11 sierpnia. (P. A. T.) — Radio. Wobec doniesień, jakoby Węgry potajemnie mobilizowały się, stwierdza się oficjalnie, że wiadomości takie są rozpowszechniane po największej części przez państwa sąsiednie. Państwa te mają ku temu swoje powody, a mianowicie dążą do tego, aby przez rozszerzanie fałszywych wiadomości o mobilizacji Węgier mogli się same mobilizować. Jest rzeczą widoczną, że na Węgrzech mobilizacja jest fizyczną niemożliwością i dlatego o niej nie ma i nie może być mowy.

Mobilizacja w Czechach.

Budapeszt 11 sierpnia. (P. A. T.) — Radio. Dzienniki podają, że wedle otrzymanych wiadomości mobilizacja armii czeskiej postępuje naprzed. Powiększenie zapasowych formacji jest prawie ukończone. Do miast słowackich przywieziono bardzo dużo amunicji. Widoczna jest rzeka, że czasi nie mobilizują przeciw Rosji, ani przeciw Polsce, lecz przeciw Węgom.

Zamiary komunistów.

Berlin 11-go sierpnia. (Telefonem.) — Około Zittau zatrzymała żandarmeria i Siherheitswehr automobil z 18 komunistami, którzy przewozili karabiny i amunicję oraz mnóstwo plakatów i proklamacji. Wszystkich aresztowano. W Zittau i w Chemnitz krąży pogłoski, jakoby komuniści zamierzali wywołać przewrót.

Wybuch prochowni.

Rzym 11-go sierpnia. (P. A. T.) — Radio. Z Florencji donoszą, że magazynu prochu w St. Gorwa, w pobliżu Florencji, wybuchł w powietrze. Na razie stwierdzono 5-ku zabitych i 100 rannych.

Z sądów.

Wyroki śmierci.

Wyrokami sądu wojewódzkiego w Kielcach zostali zasądzeni na karę śmierci: podporucznik Andrzej Stanisław Weiss za sprzeniewierzenie pieniędzy skarbowych w kwocie 220,000 koron; szeregowi: Dagobert Merker, Jan Kubiowski i Józef Kwoc za kradzież białej skarbowej wartości 120,000 marek.

Wyroki wykonano d. 7 b. m.

ZE SPORTU.

Nierwykły skok.

Major Dąbrowski, znany jako dzielny i śmiały partyzant, bawi obecnie w Warszawie. W kołku szeskiego zgródnia jeździł na swym bojowym koniu na placu wysiłkowym. Kod — rosl. kastanowaty anio-doniec, raitem wzniął na kiel, poniósł ze środka placu prosto w stronę parkanu, oddzielającego tor od mijace tak zwanych 2-złotowych — i bez zawahania się przeskoczył przez parkan a zarazem i przez konia stojącego pod parkanem.

Był to skok nadzwyczajny a zarazem szesliwy tylko domnie podrapał się lekko w udo o drut kolezasty położony na samym wierzchole parkanu.

Zakład Przyrodolecznicy

Dr. J. Łuczynskiego czynny cały rok w Warszawie, Smolna 10, tel. 132-09. L-czenie metodami fizykalnymi: artretyzmu, reumatyzmu, masekwiatości chorób nerwowych, szlakowo - hisztycznych, nerwowych oraz sercowych. **HYDROFATJA**, kąpiele świetlne, elektryczne, kwaso-węglowe, masaż, mechanoterapia, prom. Roentgen'a, prądy d'Arsonval'a.

kierownik dr. Wacław Kneff, przyjmuje od 11-12 i w pol. i od 4-6. W Oddziale kąpiele słoneczne i powietrzne, przy ul. Agrykola (vis-à-vis Łazienek). **LECZENIE PORAZEN STAWÓW**, gruczołów i kości u dzieci i dorosłych. 974 **kierownik działu dla dzieci dr. Tadeusz Kurela**.

Dr. Sędziak

Para koni z uprzedz do sprzedaży, Nowowiejska 27-11.

TANI OPAŁ Torf suchy zastępujący węgiel, po 25 mł. za pud.

Tow. „KAYMOND” Zgoda 11, 1138

Smolny gorzowej 61 pudów, Karbell-neum beczka. Cegielniane maszyny.

Odezwę do pieców Hoffmanna, Warszawa, Smolna 25 m. 2, godz. 11-2, 1288

Jest do sprzedania samochód „Zebra” 4-osobowy wolny od rokizacji, kółów do jazdy. Windomoc. Nowowiejska 2 m. 4, 171

Dr. J. Fuchs Pradny 14 (Kozłobud), tel. 146-80, wznosił przyjęcia. Chęroby wener. i skorne, Do 10 r. i od 5-7 w

W drukarni »KURJERA WARSZAWSKIEGO«, Krakowskie Przedmieście 140

Redaktor: Konrad Olschewski.

Wydawcy: Hortensja Lewentalowa i Zygmunt Olschewski.